

VTT:n asiantuntijalausunto

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n (Tesi) sijoitusstrategiatyöryhmän raportti (TESIN TOIMINNAN UUDISTAMINEN: TAVOITTEET JA SIJOITUSSTRATEGIA VUOSILLE 2025-2029 – TYÖRYHMÄN KESKEISET EHDOTUKSET, dnro: VN/21650/2023)

VTT kiittää mahdollisuudesta lausua Suomen Teollisuussijoitus Oy:n (Tesi) sijoitusstrategiatyöryhmän raportista. VTT on yksi Euroopan johtavista tutkimuslaitoksista. VTT:n tehtävänä on edistää tutkimuksen ja teknologian laaja-alaista hyödyntämistä sekä kaupallistamista elinkeinoelämässä ja yhteiskunnassa.

VTT keskittyy lausunnossaan seuraaviin kokonaisuuksiin, joilla on yhtymäpintaa tutkimus- ja innovaatiotoimintaan ja siihen, kuinka kansallisista T&K-panostuksista saadaan aikaan suurinta vaikuttavuutta.

TKI- ja teollisuuspolitiikka kytkeytyvät kestävän kasvun edistämässä

Tesille annetaan Suomen hallitusohjelmassa nykyistä vahvempi teollisuuspoliittinen tehtävä, joka keskittyy talouden kasvuun, uudistumiseen ja investointien edistämiseen. Kasvun aikaansaamiseen tarvitaan osaamista, uusia kasvun aihioita, tuottavuuden parantumista sekä yrityksiä, jotka investoivat. T&K-investointien lisääminen on tärkein keino, jolla näihin kasvuun aikaansaaviin asioihin voidaan vaikuttaa.

Suomen hallitus toteuttaa T&K-rahoituslain mukaisesti julkisten T&K-panostusten kasvattamista. T&K-rahoituksella täytyy saada aikaan merkittäviä innovaatioita, jotka antavat suomalaisyrityksille kilpailuetua ja johtavat kansainvälisesti skaalautuvaan liiketoimintaan. Tuloksena tulisi syntyä myös uusia kasvurytymiä ("deeptech" eli tiedelähtöiset syväteknologian yritykset). Jotta tämä olisi mahdollista, Suomeen tulee luoda tehokas jatkopolku osaamisen jalostamiseksi innovaatioiksi. Erityisesti tulisi huomioida ns. julkisten instrumenttien ja yksityisen rahoituksen väliin jäävä "kuolemanlaakso".

Tähän liittyen raportissa on esitetty huomio, että Suomessa on rahoituskapeikko koskien *"varhaisemman vaiheen vaativampia ja pitkäjänteisiä sijoituksia"* (kyseinen kapeikko koskee erityisesti deeptech-yhtiöitä). Raportissa on lisäksi nostettu esille riski siitä, että Tesin *"muutoksen takia kotimaisen yksityisen rahoituksen saatavuus saattaa vähentyä markkinalla täten heikentäen kasvuyhtiöiden edellytyksiä aikaisissa kasvuvaiheessa"*.

Tämä herättää huolta suomalaisen deeptech-kentän kehityksen kannalta. Tesin deeptech-raportissa (13.12.2023) todetaan, että Suomen deeptech-kentän kehityksen ykköshaasteena on, että uusia yrityksiä perustetaan liian vähän ja varhaisen vaiheen kehitys on stagnoitunut. Nyt Suomi lisää T&K-rahoitusta, mikä parantaa potentiaalia synnyttää enemmän uusia syväteknologian spin-off-yrityksiä. Menestyäkseen nämä yritykset tarvitsevat merkittävän kokoisia sijoituksia jo varhaisessa vaiheessa, mutta nyt raportissa esitetyillä toimilla saattaa olla merkittäviä vaikutuksia varhaisen vaiheen pääomasijoituskenttään ja tämä saattaa johtaa suuremman rahoituskapeikon syntymiseen tähän varhaiseen vaiheeseen. Tätä riskiä tulisi mitigoida, koska toteutuessaan tämä vesittäisi T&K-rahoituksen vaikuttavuutta ja lupaavasti kehittyneen deeptech-kentän kasvua.

Koskien myöhemmän vaiheen rahoitusta, raportissa on hyvin tunnistettu haasteina suomalaisten rahastojen pieni koko, sijoittajakentän kapeus, kansainvälisten sijoittajien puuttuminen ja suurten rahastosijoittajien vähäinen määrä. Tämä on merkittävä kapeikko myös deeptech-yhtiöiden osalta. On kannattettavaa, että Tesi pyrkii edistämään rahastojen kasvattamista kansainväliseen kokoluokkaan.

Raportissa ehdotetaan, että jatkossa Tesi tekisi kasvavin panoksin myös suoria pääomasijoituksia startup- ja kasvuyrityksiin, näin vahvistaen VTT:n ja Business Finlandin panosten vaikuttavuutta. Raportissa ei kuvata tarkemmin uutta toimintamallia tai instrumentteja tämän toteuttamiseksi. Riskinä on tunnistettu organisaation kyvykkyys suorien sijoitusten arvioimiseksi ja toteuttamiseksi. Tähän liittyen nostamme huomiona, että sijoitukset deeptech-yhtiöihin vaativat erityistä kyvykkyyttä ja usein kansainvälisiä kanssasijoittajia. Sijoitusten kokoluokka ja riskitaso on tyypillisesti suuri. Deeptech-sijoitukset vaativat myös pidempää sitoutumista ajallisesti.

Painopisteet ja kasvualueet

Teollisuuspoliittista strategiaa valmistelevan työryhmän näkemyksen mukaan Suomessa on kasvukykyisiä toimialoja ja lupaavia osaamiskeskittymiä laaja-alaisesti, mutta suurimmat tulevaisuuden kasvumahdollisuudet liittyvät TKI-intensiivisiin toimialoihin. Tulevaisuuden toimialoista syväteknologia-liitännäiset tulevaisuuden teknologiat tarjoavat lupaavimpia mahdollisuuksia osaamiskeskittymien sekä kaupallisen toiminnan syntyä.

Kirittääkseen kestäväää talouskasvua Suomen kannattaa panostaa pitkäjänteisesti osaamisalueisiin, joissa meillä on erityistä huippuosaamista ja kilpailuetua.

EU-rahoitusinstrumenttien hyödyntäminen

EU-rahoitusinstrumenttien hyödyntäminen suomalaisyrityksissä on tunnistettu kapeikko: VTT kannattaa TEM-konsernin yhteistyön tiivistämistä EU-rahoituksen kanavoimisessa esimerkiksi siten, että konsernitoimijat ovat keskenään tietoisia muiden konsernitoimijoiden tarjoamasta tuesta ja osaavat neuvoa yrityksiä kulloinkin oikean tahon luo. VTT:llä on erityinen rooli suomalaisyritysten verkottamisessa tutkimuksen ja innovoinnin ohjelmiin (kuten Horisontti Eurooppa ja Euroopan puolustusrahasto).

Espoo 11.10.2024

Antti Vasara

Toimitusjohtaja

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy